

**NACIONALINIO MUZIEJAUS LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTYSTĖS
VALDOVŲ RŪMŲ
2020 METŲ VEIKLOS ATASKAITA**

2021
Vilnius

VADOVO ŽODIS

Dėl pasauliniu mastu užklupusios COVID-19 pandemijos, 2020-ieji metai Nacionaliniam muziejui Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmams (toliau – Valdovų rūmų muziejus, arba Muziejus) buvo kupini iššūkių ir naujų veiklos patirčių. Tik pirmuosius dvejus kalendorinių metų mėnesius Muziejus vykdė įprastą veiklą. Nors porą savaitių iki karantino paskelbimo lankytojų srautai jau buvo ryškiai kritę. Lietuvos Respublikoje įvedus karantiną, Muziejus du kartus visiškai sustabdė fizinį lankytojų aptarnavimą ir priėmimą beveik keturiems mėnesiams, o likusiais metų laikotarpiais Muziejaus veiklą riboja įvesti įvairūs reikalavimai galimam lankytojų skaičiui, atstumams ir plotui.

COVID-19 pandemijai suvaldyti įvesti draudimai ir ribojimai nulėmė drastišką Muziejaus lankytojų sumažėjimą – vietoj planuotų 400 tūkst. lankytojų buvo sulaukta tik kiek daugiau nei 230 tūkst. lankytojų, t. y. vos 58 proc. viso planuoto apsilankymų skaičiaus. Dėl įvestos valstybės sienų kontrolės atvykstantiems iš užsienio valstybių asmenims, taip pat dėl saviizoliacijos reikalavimų, dėl psichologinės gyventojų baimės lankantis uždarose erdvėse, grupinio lankymosi muziejuose apribojimų labai reikšmingai sumažėjo Muziejuje apsilankiusių užsienio valstybių turistų bei pravesių ekskursijų skaičius. Teko riboti arba atsisakyti teikiamų tradicinių paslaugų – ekskursijų, edukacinių užsiėmimų, įvairių organizuojamų renginių. Atskirai būtina paminėti, jog dėl pandemijos apribotų judumo aplinkybių bei naujų bangų pavojaus turėjo būti atidėtos ar perkeltos suplanuotos tarptautinės parodos (iš jų viena perkelta į vėlesnius kalendorinius metus).

Valdovų rūmų muziejus ir jo bendruomenė COVID-19 pandemijos grėsmę ir galimus padarinius priėmė kaip iššūkį jau anksčiau vykdytoms virtualioms veikloms plėtoti, taip pat naujoms patrauklioms muziejaus veikloms formoms sumanyti bei realizuoti. Lietuvos Respublikoje įvedus karantiną ir uždraudus fizinį muziejų lankymą, Valdovų rūmų muziejus „nė diena neužsidarė“, o tęsė veiklą atverdamas savo resursus ir pateikdamas plačią produktų paletę visiems lankytojams kaip virtualus muziejus. Taip sudarytos galimybės tiek Lietuvos visuomenei, tiek kiekvienam žingeidžiam pasaulio gyventojui apsilankyti Muziejuje nuotoliniu būdu ir susipažinti su jo nuolatinėmis ekspozicijomis, laikinosiomis parodomis, unikaliais eksponatais, turininga kultūrine, edukacine, mokslinė tiriamąja, leidybine ir kt. muziejine veikla. Džiaugiamės, kad virtualiomis ekskursijomis pirmą kartą buvo pristatytos visos Muziejaus ekspozicijos lietuvių ir anglų kalbomis, nufilmuotos ir paviešintos parodos pristatančios ekskursijos, atnaujintas Muziejaus 3D ekspozicijų virtualus pristatymas, patraukliai pateikti įvairūs kultūriniai, moksliniai, edukaciniai produktai, Muziejuje saugomi vertingi eksponatai, išleisti leidiniai ir kt. Itin didelio visuomenės susidomėjimo sulaukė paskelbtos Valdovų rūmų muziejaus mokslininkų skaitomos bei tiesiogiai su mokslinė tiriamąja veikla susijusios paskaitos, virtualioje erdvėje vykdyti įvairūs edukaciniai, kultūriniai renginiai ir kt.

Muziejaus veikla pristatant rinkinius, ekspozicijas, parodas, leidinius, kitus kultūrinius, edukacinius, mokslinius produktus virtualioje erdvėje neliko nepastebėta – Nacionalinės turizmo skatinimo agentūros „Keliauk Lietuvoje“ apklausos duomenimis virtualus Valdovų rūmų muziejus ir jo sukurti virtualūs produktai buvo įvertinti 8 pozicija tarp Top20 labiausiai lankytinų objektų Lietuvoje pandemijos metu. Šį įvertinimą Valdovų rūmų muziejus priėmė kaip visų Muziejaus darbuotojų sutelkto, naujomis idėjomis, iniciatyvumu ir didelėmis pastangomis pažymėto nuoseklaus darbo rezultata, liudijantį, kad Muziejaus vykdoma veikla net ir neįprastomis, sudėtingomis aplinkybėmis yra aktuali, atliepianti visuomenės poreikius, aukštai vertinama kad ir virtualių Muziejaus lankytojų (2020 m. Muziejus sulaukė net 415 tūkst. virtualių apsilankymų svetainėje ir įvairiuose socialiniuose tinkluose).

Apibendrinant kalendorinių metų veiklą, reikia pastebėti, kad ypatingas dėmesys buvo skirtas nuolatinėms ekspozicijoms atnaujinimui, parodų pratęsimo ar perkėlimo organizavimui, moksliniams tyrimams, taip pat intensyvinta muziejinių vertybių, atspindinčių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir bendro europinio paveldo tematiką, paieška, vykdyta aktyvi leidybinė veikla, parengti ir išleisti informatyvūs, Muziejaus rinkinius, organizuotas tarptautines ir nacionalines parodas aktualizuojantys katalogai, iš kurių paminėtinas ypač įspūdingos apimties (25 įvadiniai tekstai, apie 400 eksponatų aprašų) 2 knygų katalogas „Radvilos. Kunigaikščių istorija ir paveldas“,

susumavus abi knygas pasiekęs net bemaž 1500 puslapių apimtį. Nesant galimybių realizuoti kai kuriuos tarptautinius projektus, surengtos papildomos neplanuotos parodos, sulaukusios palankaus įvertinimo – Žygimanto Augusto gimimo 500 metų jubiliejui skirta paroda Lietuvos Respublikos Prezidento institucijoje, Romano Borisovo akvarelių paroda ir Valdovų rūmų teritorijos naujausių archeologinių tyrimų paroda. Taigi, Muziejus tiesiog pasistengė išnaudoti pakitusias aplinkybes alternatyvioms muziejinėms veikloms ir taip kompensuoti stygių tokių projektų, kurie nebuvo galimi įgyvendinti pandemijos sąlygomis.

Svarbu paminėti ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. 1174 nustatytos priemonės „Ekspozicijos papildymas ir jos apsauga, kultūrinės ir edukacinės veiklos užtikrinimas bei infrastruktūros tobulinimas“ su skirtu tiksliniu finansavimu sėkmingą įgyvendinimą vos per dvejus mėnesius. Vykdam šią priemonę, Muziejaus rinkiniai papildyti vertingomis, profesionaliai atrinktomis lituanistinėmis ir kitomis bendromis europinėmis muziejinėmis vertybėmis, atspindinčiomis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikmetį ir Lietuvos valdovų istorinių rinkinių turinį, t. y. paveikslais, gobelenais, taikomosios dailės kūriniais. Tuo pačiu įsigyta kokybiška, saugiam vertybių saugojimui ir eksponavimui pritaikyta ekspozicinė įranga, atnaujintas ekspozicinis inventorių, taip pat parūpinta Muziejaus saugykloms, mokslinei tiriamajai, kultūrinei edukacinei veiklai vykdyti reikalinga įranga ir aktualios priemonės, modernizuota Muziejaus pastatų infrastruktūra.

Muziejaus specialistai, kaip minėta, taip pat daug dėmesio skyrė meno vertybių, artimų XVI–XVII a. istorinėms Lietuvos valdovų kolekcijoms, paieškoms, identifikavimui, ekspertavimui, įvertinimui, tyrimams bei potencialių rėmėjų paieškoms, kad tos vertybės būtų įgytos ir padovanotos Muziejui arba deponuotos ilgalaikiam rodymui. Metų pabaigoje buvo parafuotos atitinkamos sutartys, kurios bus įgyvendintos 2021 m. Muziejaus istorinių interjerų ekspozicija bus labai praturtinta vertingu europinės tapybos rinkiniu.

Siekiant labiau funkciškai ir sklandžiai organizuoti veiklą, tobulinta Valdovų rūmų muziejaus organizacinė struktūra. Vykdam Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planą, dalyvauta vykdomame bendrųjų funkcijų konsolidavime, kurio rezultatai ir efektyvumas iš esmės vertintinas neigiamai.

Muziejus taip pat teikė įvairių teisinio reglamentavimo ir kultūrinio gyvenimo permainų pasiūlymų Kultūros ministerijai, Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno įstaigų asociacijai, Muziejų asociacijai ir kt. institucijoms bei asociacijoms. Toliau tęstas ir intensyvintas Muziejaus nacionalinis ir tarptautinis bendradarbiavimas, naujų projektų planavimas, bendrų iniciatyvų su nevyriausybiniais sektoriumi realizavimas. Muziejus, nors ir ribojamas pandemijos sąlygų, sugebėjo surengti įsimintiną Liepos 6 d. (Valstybės – Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo – dienos) šventę: kartu su Lietuvos nacionaliniu operos ir baletu teatru realizavo A. Ponchielli operos „Lietuviai“ sceninį pristatymą. Taip pat Muziejus sudarė sąlygas žinomo festivalio „Midsummer Vilnius 2020“ bei kino festivalio „Kinas po žvaigždėmis“ surengimui. Valdovų rūmų muziejuje taip pat buvo sudarytos sąlygos svarbiems valstybės reprezentaciniams renginiams – Lietuvos ir Lenkijos vyriausybių susitikimui, Prancūzijos prezidento vizitui ir kt.

2020 m. taip pat buvo intensyviai ieškoma būtinų patalpų Muziejaus vertingų rinkinių bei brangaus ir jautraus ekspozicinio inventoriaus (vitrinos su mikroklimato įranga, stendai, stoveliai, muziejinė apšvietimo įranga ir kt.) saugykloms, moksliniam archyvui, su rinkinių priežiūra ir saugojimu, restauravimu, moksliniais tyrimais susijusių specialistų darbo vietoms, laboratorijoms įrengti, su rinkiniais, jų tyrimais ir restauravimu susijusioms edukacinėms, parodinėms ir kitoms viešoms kultūrinėms veikloms užtikrinti. Svarstyti įvairūs variantai, nagrinėti potencialių pastatų planai ir vertinta jų techninė būklė, tikslinti poreikiai, o patalpų klausimu bendradarbiauta su Kultūros ministerija, Turto banku ir kt. institucijomis. Gavus reikiamas patalpas, planuojamas sukurti iš esmės atvirų saugyklų, mokslinių tyrimų, restauravimo, edukacijos, kultūrinių renginių, laikinųjų parodų centras – nauja bei visuomenei patraukli nacionalinių vertybių saugojimo, mokslinių tyrimų ir kultūros edukacijos erdvė. Viliamės, kad kompetentingos institucijos priims palankius sprendimus, skiriant tinkamas patalpas būtiniams Muziejaus poreikiams jau 2021 m.

I SKYRIUS
STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS
PIRMASIS SKIRSNIS
KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

2020 metai buvo sudėtingi, kupini nežinomybės metai, pažymėti pasaulinės koronaviruso pandemijos. COVID-19 pandemija paveikė šalies demografinę situaciją, Statistikos departamento duomenimis užfiksuodama per paskutinį dešimtmetį mažiausią gimusiųjų ir emigrantų skaičių bei didžiausią mirusiųjų ir imigrantų skaičių. Paskelbtas karantinas, jį lydėję draudimai ir griežti ribojimai darė įtaką Lietuvos ekonomikai, kuri, veikiamą pandemijos, susitraukė. Išaugo bedarbių.

Pasaulinė pandemija skaudžiai paveikė turizmo sektorių. Uždarius lankytinas vietas, maitinimo įstaigas ir viešbučius bei įvedus suvaržymus laisvai keliauti, atvažiuojamojo turizmo į Lietuvą srautas (analogiškai ir išvažiuojamojo) 2020 m. I ketv. sumažėjo apie 24 %, II ketv. – apie 94 %, III ketv. – apie 74 %, lyginant su analogiškais 2019 m. laikotarpiais. 2020 m. IV ketvirtis irgi nebuvo išimtis, nes galiojo 2020 m. II ketv. draudimai. Labiausiai nukentėjo turizmas iš tolimųjų šalių. Kaimyninių šalių svarba išaugo, nes buvo sudarytos palankesnės, be reikalavimo izoliuotis, sąlygos į jas išvykti ar iš jų atvykti, bet keliautojų srauto šuolio nesulaukta. Vietinis turizmas nepasiekė 2019 metų lygio. Draudimai atvykti į Lietuvą (nuo 2020-03-16 iki 2020-06-16) ir/ar taikomi 2 savaitių saviizoliacijos reikalavimai (nuo 2020-06-17) ženkliai paveikė užsienio turistų skaičiaus Muziejuje sumažėjimą, taip pat žlugdė Muziejaus tarptautinių projektų, kurie turėjo pritraukti lankytojų, įgyvendinimą.

Nuo kovo mėnesio tarptautiniai ar su užsienio partneriais planuoti renginiai buvo atšaukti dėl kelionių ribojimo. Muziejaus organizuojami tarptautiniai kultūriniai projektai įvyko tik tie, kuriuos pavyko perkelti į virtualią erdvę. Turėję įvykti tarptautinis muziejų edukacijos specialistų seminaras ir tarptautinis edukacinis Šv. Cecilijos senosios muzikos festivalis įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu. Visą laikotarpį buvo stebimas neigiamas ilgalaikis pandemijos poveikis eksponatų judėjimui ir skolinimui visoje Europoje. Nesant garantijų, kad bus galima įvykdyti visus prisiimtus įsipareigojimus su užsienio partneriais, viena tarptautinė paroda nukelta į 2021 metus. Vėlesniam laikui nukelta ir Italijoje turėjusi įvykti paroda. Koreguotos rengiamų parodų koncepcijos, mažintos parodų apimtys, nes atsirado kliūčių skolintis eksponatus iš užsienio ir buvo neįmanoma užtikrinti jų atsiėmimo terminų.

COVID-19 virusui sparčiai plintant susibūrimų vietose, perimta geroji pasaulio patirtis ir formalus ugdymo procesas Lietuvoje imtas vykdyti nuotoliniu arba mišriuoju būdu. Nuo 2020-03-13 iki 2020-04-27 ir nuo 2020-11-07 iki 2020-12-31 drausta Muziejuje vykdyti neformalųjį švietimą. Gegužės–birželio ir rugsėjo–spalio mėnesiais nebuvo įprasto intensyvesnio mokinių lankymosi, nes, nepaisant sušvelnintų lankymosi ribojimų, mokyklos neformaliajam ugdymui dėl tėvų prieštaravimo nesirinko veiklų muziejuje.

Nuo 2020-03-13 iki 2020-04-27 ir nuo 2020-11-07 iki 2020-12-31 drausti visi atvirose ir uždaroje erdvėje organizuojami renginiai bei susibūrimai. Muziejaus erdvėje planuoti surengti 2020 metų renginiai, organizuojami ne Muziejaus iniciatyva, nuo 2020-03-13 buvo perkelti į 2021, 2022 ar 2023 metus arba visai atšaukiami. Įvestas renginių dalyvių skaičiaus ribojimas ir privaloma renginių dalyvių registracija. Renginiuose galinčių dalyvauti žmonių skaičiaus ribojimai vertė ieškoti naujų sprendimų, padidinančių sukurtų kultūros produktų prieinamumą – pvz., liepos 6 d. Valstybės dienos renginių metu Katedros a. įrengtas ekranas, kuris tiesiogiai transliavo Muziejaus kieme vykstančius renginius, fiziškai vykę renginiai transliuoti socialiniame tinkle Facebook'e, jų įrašai patalpinti muziejaus socialinio tinklo „Youtube“ paskyroje.

Muziejų 2020 metais fiziškai aplankė 230253 žmonės, t. y. 58 % viso planuoto apsilankymų skaičiaus. Beveik 4 mėnesius žmonėms draudžiant lankytis Muziejuje, senjorams visuotinai primygtinai rekomenduojant nesilankyti kultūros įstaigose, likusiesiems rekomenduojant vengti socialinių kontaktų, iškilų poreikis rasti kitų būdų pasiekti Muziejaus lankytojus. Muziejų uždarius karantino metu, prioritetu tapo nuotoliniu būdu pasiekiamų e-paslaugų ir e-produktų kūrimas. Sukurtas virtualaus Muziejaus portalas, kuriame pirmą kartą virtualiai pristatytos visos Muziejaus

ekspozicijos, tarptautines parodas pristatančios ekskursijos, įspūdingiausi Muziejaus ir parodų eksponatai, aktualinti anksčiau arba 2020 m. sukurti nauji edukaciniai produktai, kuriuos galėjo naudoti tiek mokymo įstaigos, tiek šeimos su vaikais, paskelbtos virtualios Muziejaus darbuotojų mokslinius tyrimus populiarinančios paskaitos, edukacinis koncertas, edukaciniai žaidimai ir viktorinos, penki Muziejaus išleisti leidiniai, keliolika renginių transliuoti virtualiai, atnaujintas Muziejaus 3D ekspozicijų pristatymas, nufilmuotas Muziejaus erdvių 3D pristatymas. Surengta viena virtuali dviejų dienų tarptautinė mokslinė konferencija. Tikėtasi, kad kultūrinės veiklos perkėlimas į virtualią erdvę bent iš dalies kompensuos žmonėms prarastą galimybę lankytis Muziejuje, kultūros renginiuose, mažins regioninę atskirtį, leis turiningai ir prasmingai žmonėms praleisti laiką namuose.

Mažiausiai pandemija paveikė Muziejaus darbą kaupiant, tiriant ir saugant eksponatus. Papildomai skirtos lėšos iš pandemijos suvaldymo fondo leido Muziejui įsigyti eksponatų, būtinas ekspozicijų ir saugyklų įrangos.

Muziejus uždirbo apie 81,6 % planuotų lėšų už suteiktas paslaugas ir prekes, nes ilgiau nei tris mėnesius buvo uždarytas, taip pat buvo atšaukta keliasdešimt renginių (dėl taikomų renginių dalyvių skaičiaus, atstumo tarp žmonių, žmogui tenkančio ploto ribojimų, dėl draudimo atvykti iš užsienio šalių arba draudimo rengti renginius), edukacinėje veikloje dalyvavo ribotas skaičius asmenų. Buvo apribota galimybė išnuomoti erdves trumpalaikiams renginiams. Muziejaus kavinės, suvenyrų ir kavos aparatų bei knygyno veiklos nukentėjo nuo COVID-19, nes karantino metu jos buvo ribojamos. Jų veiklos rezultatai atitiko valstybės pagalbos verslui sąlygas, todėl vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, muziejus kaip valstybės turto valdytojas karantino laikotarpiu ir du mėnesius po karantino atšaukimo, tai yra nuo 2020-03-16 iki 2020-08-16, privalėjo sumažinti valstybės nekilnojamojo turto nuomos sutartyje nurodytą valstybės nekilnojamojo turto nuomininko mokėtiną nuompinigių dydį susitariant, kad nuomininkas už valstybės nekilnojamojo turto nuomą moka 20 % viso nuomos sutartyje nustatyto nuompinigių dydžio. 2020-11-07 vėl paskelbus karantiną Lietuvos Respublikos teritorijoje, kavinė Muziejuje užsidarė, suvenyrų ir kavos aparatų veikla taip pat buvo ribojama dėl Muziejaus uždarymo, o knygynas gruodžio mėnesį nutraukė patalpų nuomos sutartį, nes nebegalėjo vykdyti sutartinių įsipareigojimų dėl finansinių sunkumų. Dėl susidariusios prastos ekonominės situacijos, gauta mažiau paramos piniginiėmis lėšomis, bet daugiau paramos paslaugomis ir turtu, nei planuota. Muziejus projektų įgyvendinimui panaudojo 179,8 tūkst. Eur, o nukeltiems į 2021 m. projektams įgyvendinti persikėlė 85,1 tūkst. Eur. Valdovų rūmų muziejus iš savo uždirbtų lėšų prisideda prie Muziejaus darbuotojų atlyginimų, todėl atsisakyta plano užpildyti visas laisvas pareigybes, nes dėl COVID-19 situacijos nebuvo aiški ateities perspektyva. Beveik trečdalį metų Muziejus buvo uždarytas, daugiau kaip trečdaliui darbuotojų buvo paskelbtos dalinės prastovos. Muziejaus veiklai lėšų pakako tik todėl, kad ataskaitinio laikotarpio pradžioje turėtas nepanaudotų lėšų likutis.

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas: Nacionalinių kultūros vertybių kaupimas, saugojimas bei pristatymas visoms visuomenės grupėms Lietuvoje ir užsienyje

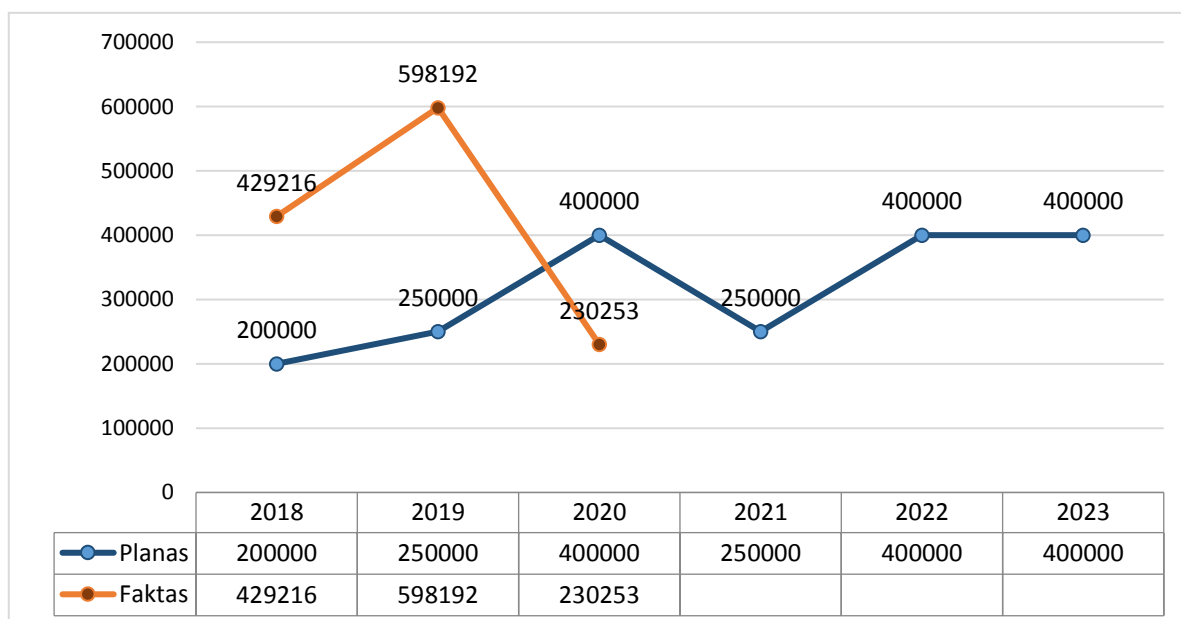
1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)
		Asignavimų planas	Asignavimų planas, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	
1	2	3	4	5	6
1.1.	Vertybių kaupimas, saugojimas, tyrimas ir populiarinimas	3420,0	4623,2	4390,2	94,96
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>					

Patvirtintus 2020 m. asignavimų planą už 3420 tūkst. eurų sumą, papildomai asignavimams priskirtas 2019 m. nepanaudotų pajamų įmokų likutis – 180,2 tūkst. eurų, taip pat priskirtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 16 d. nutarimu Nr. 1010 papildomas finansavimas 80 tūkst. eurų, įgyvendinant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano 4 tikslo „Skatinti ekonomiką“ priemonę „Kultūros ir meno paslaugoms kurti, kartu užtikrinant biudžetinių valstybės kultūros įstaigų veiklą“. 2020 m. asignavimų planas patikslintas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. 1174 nustatytos priemonės „Ekspozicijos papildymas ir jos apsauga, kultūrinės ir edukacinės veiklos užtikrinimas bei infrastruktūros tobulinimas“ įgyvendinimo gautam tiksliniam finansavimui už 945 tūkst. eurų sumą bei sumažintas 2 tūkst. eurų dėl įstaigos personalo funkcijų centralizavimo.

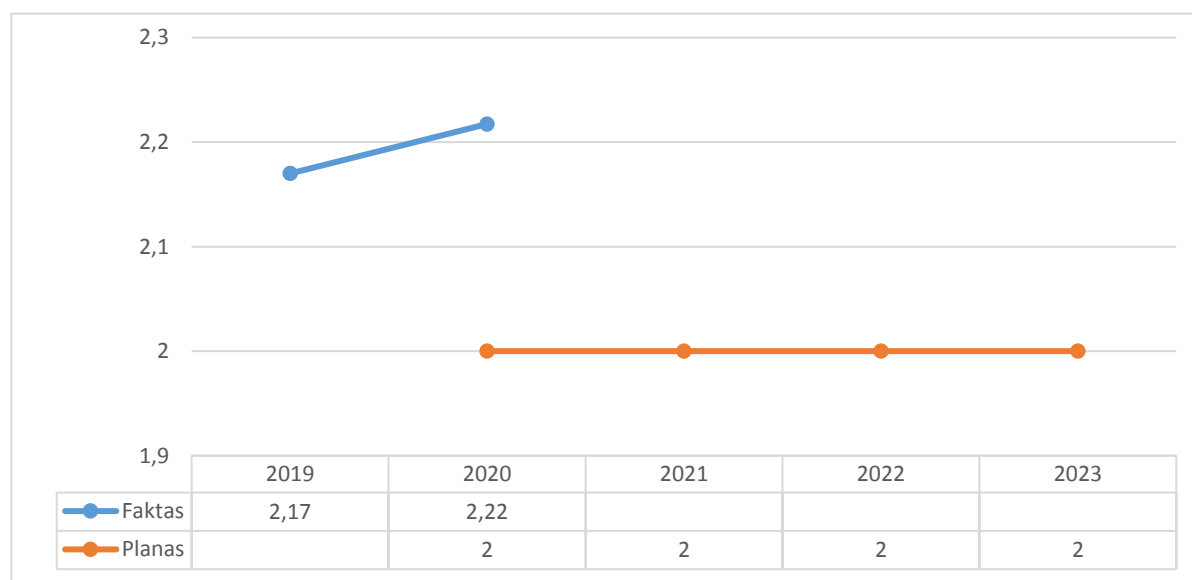
Strateginis tikslas buvo vertinamas šiais efekto kriterijais:

1 grafikas. E-01-01 Lankytojų (apsilankymų) skaičius (vienetai)

Iš viso 2020 metais užfiksuoti 230253 fiziniai apsilankymai Muziejuje. Lankytojai pasiskirstė taip: 176376 pavienių (arba su akredituotais gidais), 18751 ekskursijose ir edukacijoje, 34677 renginiuose, 176 bibliotekoje, 273 fonduose. Apsilankymų Muziejuje skaičiaus kritimas buvo tiesiogiai susijęs su pasaulyje prasidėjusia COVID-19 pandemija ir Lietuvoje paskelbto karantino ribojimais. Vos ilgiau nei du mėnesius Muziejus veikė įprastu režimu, beveik trečdalį metų (nuo kovo 13 d. iki gegužės 4 d., ir nuo lapkričio 7 d. iki gruodžio 31 d.) Muziejus buvo uždarytas, likusį laiką buvo paisoma lankytojų skaičiaus ir jiems tenkančio ploto bei atstumo tarp lankytojų ribojimų.

2 grafikas. E-01-02 Visuomenei pristatyta muziejaus rinkinio dalis (procentais)

2020 metais saugomų eksponatų skaičius lyginant su ankstesniais metais, išaugo 6,27 %. Muziejaus saugomų eksponatų skaičius pasiekė 126550 vnt. Į Muziejaus pirminę apskaitą buvo įtrauktos 7462 vertybės: 7371 archeologinių tyrinėjimų radiniai, 27 nupirktos vertybės, 64 neatlygintinai Muziejui perduotos vertybės (40 vnt. dovanos). Planuota, kad visuomenei bus pristatyta daugiau kaip 2 % Muziejaus sukaupto rinkinio, t. y. 3200 eksponatai. Fiziškai ekspozicijose ir parodose buvo pristatyti 2806 eksponatai. Virtualiai pristatyta beveik 500 Muziejaus rinkiniuose saugomų vertybių („Savaitės eksponatas 2020“, LIMIS, Pinterest, Jorkšyro muziejaus savaitės iššūkis, vaizdo siužetai, moksliniai pranešimai ir paskaitos). Planuota, kad vienam suskaitmenintam eksponatui teks 1 peržiūra, faktiškai teko 4,28 peržiūros.

Parengtame ir išleistame tarptautinės parodos kataloge „Kariauti pratusi tauta. Lietuvių karinis elitas XIII–XIV a.“ pristatyti 7 Muziejaus eksponatai, 157 lituanistinės vertybės, esančios 5-iose užsienio atminties ir mokslo institucijose, 585 eksponatai saugomi kitose 3-ose Lietuvos atminties institucijose. Tarptautinės parodos „Radvilos. Kunigaikščių istorija ir paveldas“ kataloge (2 tomai) – 10 Muziejaus eksponatų, 310 lituanistinių vertybių, esančių 18-oje užsienio atminties institucijų, 51 eksponatas saugomas kitose 13-oje Lietuvos atminties institucijų.

2020 m. svarbiausi pasiekti veiklos rezultatai ir atlikti darbai:

Vienas reikšmingiausių Muziejaus veiklos rodiklių – apsilankymų skaičius. 2020 metais planuotas apsilankymų Muziejuje skaičius 400000 nebuvo pasiektas dėl Muziejaus lankymo ribojimų pandemijos metu, nesėkmingo atvykstamojo turizmo sezono, pakitusio mokinių formalus ugdymo proceso būdo, ribojimų kultūrinės veiklos organizavimui. Muziejuje sulaukta 230253 fizinių apsilankymų. Karantino metu sukūrus naujų virtualių paslaugų ir jas paviešinus, virtualių lankytojų skaičius pasiekė net 415489 apsilankymus.

Planuota surengti 4, o atsiradus papildomoms galimybėms surengtos 6 parodos (4 nacionalinės ir 2 tarptautinės): 1) tarptautinė paroda „Nuo Sacro iki Profano. Giorgio Baratti dailės kolekcija iš Milano“ (2020-02-16 – 2020-09-27); 2) nacionalinė paroda „Archeologijos

atodangos: nauji tyrimai Valdovų rūmuose“ (2020-03-11 – 2020-09-27); 3) Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje veikusi paroda, skirta operai „Lietuviai“ ir operos žanro istorijai Lietuvoje (2020-09-05 – 2020-09-30); 4) nacionalinė paroda „Istorija ir atmintis. Romano Borisovo akvarelės“ (2020-10-14 – 2021-06-20); 5) tarptautinė paroda „Kariauti pratusi tauta. Lietuvių karinis elitas XIII–XIV a.“ (2020-11-10 – 2021-06-20); 6) Žygimanto Augusto epochos radinių ekspozicija Lietuvos Respublikos Prezidentūroje, minint Žygimanto Augusto gimimo 500 metų jubiliejų (2020-11-17 – 2020-11-18). Tarptautinę parodą antroje metų pusėje pavyko surengti tik išnaudojus eksponatų atsivežimui tinkamą vasaros–rudens laikotarpį, kuomet sergamumo rodikliai Europoje buvo mažiausi, ir suderinus, kad visas parodos surengimas įvyks be partnerių atstovų apsilankymo Lietuvoje. Didžiausias dėmesys sutelktas į kompaktiškas nacionalines parodas. Aktualinant Muziejuje „įkalintas“ parodas, kurių nebuvo galimybės fiziškai aplankyti, buvo sukurta ir paviėšinta 10 virtualių produktų: parodų pristatymų, žaidimų, vaizdo siužetų, pristatančių įdomesnius eksponatus, kuriuos aplankė 7544 interesantai. Pratęsti parodų veikimo terminai. Surengta tradicinė virtuali paroda „Savaitės eksponatas 2020“, kuri Muziejaus interneto svetainėje sulaukė 41110 peržiūrų (iš jų unikalių lankytojų 33344), Facebook'e 5622 lankytojų, 164181 peržiūros. Planuota, kad parodas ir jas lydinčias kultūrinės programas aplankys 75000 žmonių, fiziškai aplankė 52542, t. y. 70 %.

Dėl karantino uždarius Muziejų ir taikant draudimus rengti renginius bei vykti į kitas valstybes, buvo nukelti 2 tarptautinių parodų surengimai į 2021 metus, atšaukta apie 20 planuotų parodas lydinčių kultūrinių renginių.

Buvo surengti 148 renginiai iš planuotų 160. Kadangi karantino metu reikėjo laikytis nustatytų lankytojų priėmimą ribojančių taisyklių (2 m atstumas tarp asmenų, 2–5 asmenų grupės dydis, plotas asmeniui ir pan.) ir nebuvo galima organizuoti vasarą didelių renginių atvirose erdvėse ir didesnių renginių uždaroje patalpose, Muziejaus renginiuose apsilankė tik 34677 žmonės, kas sudarė trečdali 2019 metų renginiuose dalyvavusių žmonių skaičiaus. Lyginant su 2019 metais, kultūrinių renginių Valdovų rūmų muziejuje įvyko 60 %, o komercinių – 84 % mažiau, įvykusių reprezentacinių renginių skaičius ženkliai nepakito. Pasiūlius alternatyvius virtualius renginius juose apsilankė 70928 virtualūs lankytojai.

2020 metais Muziejaus edukatoriai pravedė 651 edukacinį užsiėmimą iš planuotų 1100, o juos aplankė 10351 lankytojas iš planuotų 18600. Aktyvindami edukacinę veiklą, Muziejaus edukatoriai surengė 17 išvažiuojamųjų edukacinių užsiėmimų, organizavo mokiniams užsiėmimus „Atostogadieniai Valdovų rūmuose“, vasaros dienos stovyklą „Karūnos akademija“, organizavo jau tradiciniu tapusį edukacinį Šv. Cecilijos senosios muzikos festivalį, kurio veiklą dalį dėl karantino taip pat teko perkelti į virtualią erdvę. Mažindami socialinę ir kultūrinę atskirtį, Muziejaus darbuotojai vedė edukacinius užsiėmimus Vilniaus miesto nakvynės, Valakampių socialinių paslaugų, Prūdiškių socialinės globos namų, „Pusiaukelės“ namų gyventojams, VšĮ Vilniaus universiteto Santaros klinikų filiale – Vaikų ligoninėje ir VšĮ Respublikinėje Vilniaus psichiatrijos ligoninėje besigydantiems vaikams. Pravestas 21 edukacinis užsiėmimas, kuriuose dalyvavo 127 suaugę ir 65 vaikai. Muziejuje organizuotuose edukaciniuose užsiėmimuose 2020 m. dalyvavo 319 neįgaliųjų (119 vaikų ir 200 suaugusiųjų); 247 vaikai iš Vaikų globos namų ir socialiai remtinų šeimų. Karantino laikotarpiu Muziejus sukūrė daug virtualių produktų: žaidimų, viktorinų, edukacinių užsiėmimų, edukacinių renginių ir pan., kuriuose dalyvavo virš 11000 asmenų.

2020 metais Muziejuje pravesta 560 ekskursijų iš planuotų 1050, kuriose dalyvavo 8400 lankytojų iš planuotų 17850. Visuomenės dėmesio sulaukė nauja Muziejaus gidų paslauga – pusvalandžio trukmės ekskursijos per pietų pertrauką po tarptautinę parodą. Turistų skaičiaus sumažėjimas tiesiogiai paveikė 6,3 karto sumažėjusį praveštų ekskursijų užsienio kalbomis skaičių. 2020 metais pravesta 61 ekskursija užsienio kalbomis, 2019 m. – 383. Audiogido paklausa sumažėjo 2,5 karto (2019 m. – 9141, 2020 m. – 3663). Siekiant pritraukti virtualių lankytojų, dalyvaujančių ekskursijose po Muziejaus ekspozicijas, buvo sukurtos 6 virtualios ekskursijos, kurios pritraukė virš 20000 asmenų.

Nuo 2020-03-01 Muziejus prisijungė prie Šeimos kortelės programos įgyvendinimo. Šeimos kortelės turėtojams suteikta galimybė nemokamai lankytis nuolatinėse Muziejaus ekspozicijose ir laikinosiose parodose (1119 apsilankymai), o nuo 2020-11-01 analogiška teisė suteikta ir turintiems POLA kortelę. Muziejus aktyviai dalyvavo nemokamo muziejų lankymo paskutiniaisiais mėnesių sekmadieniais akcijoje (8 sekmadieniai, 53438 apsilankymai). Lyginant analogiškų nemokamų sekmadienių duomenis, pastebimas 1,5 karto apsilankymų sumažėjimas (2019 m. – 77011, 2020 m. – 53438). Tai liudija, kad žmonės vengė lankymosi uždaroje erdvėje. Sudarytos sąlygos Muziejuje lankytis nemokamai Kultūros nakties akcijos metu visiems lankytojams, Tėvo dieną Muziejuje nemokamai lankėsi tėvai su nepilnamečiais vaikais. Tačiau Motinos dienos išvakarėse motinos su nepilnamečiais vaikais, o Muziejų naktį (lapkričio 14 d.) – visi lankytojai negalėjo nemokamai apsilankyti, nes Muziejus dėl karantino nedirbo.

2020 m. atliktas planuotas Muziejaus lankytojų pasitenkinimo teikiamomis paslaugomis nuomonės tyrimas. Apklausoje dalyvavo 309 respondentai. Apsilankyti Valdovų rūmų muziejuje rekomenduotų 97 % respondentų. Taip pat atliktas tyrimas „Reputacijos formavimas ir valdymas“, kuriuo siekta ištirti Muziejaus darbuotojų suvokimą apie tai, kas formuoja ir daro įtaką atstovaujamos institucijos reputacijai.

Antras labai svarbus kriterijus, atspindintis Muziejaus veiklą – tai Muziejaus saugomų eksponatų skaičiaus didėjimas. Muziejus eksponatus įsigyja juos pirkdamas, gaudamas dovanų, o didžiausią skaičių sudaro į apskaitą įtraukiami archeologiniai radiniai, surasti Pilių tyrimo centrui „Lietuvos pilys“ apie 3 dešimtmečius atliekant archeologinius tyrimus Valdovų rūmų teritorijoje. Tokių tyrimų metu surastų radinių skaičius siekia ~ 500 000 vnt. Jų apskaita vykdoma etapais, kasmet parengiant perėmimo dokumentaciją, sudarant palankias sąlygas juos saugoti bei tyrinėti, jų duomenys suvedami į elektronines duomenų bazines, suformuojamos topografinės kartotekos. Muziejus didelį dėmesį skiria lituanistinių vertybių susigrąžinimui ir kasmet planuoja nupirkti 1 lituanistinį eksponatą savo lėšomis. 2020 metais, gavus papildomą finansavimą, buvo įsigytos 27 lituanistinės vertybės. Neatlygintinai perduotos Muziejui 64 vertybės. 2020 m. į Muziejaus pirminę apskaitą buvo įtrauktos 7462 vertybės (VRA 7371, VR 55, VRN 36). Planuota Muziejaus saugomų eksponatų skaičiaus reikšmė – 125901, o faktiškai pasiekta – 126550.

Bendradarbiaujant su Vilniaus universiteto mokslininkais, VĮ Lietuvos prabavimo rūmų, Gamtos tyrimų centro Giluminės geologijos laboratorijomis, kitų mokslo įstaigų specialistais, tęsti Muziejaus vertybių ir archeologinių tyrimų metu surastos medžiagos tyrimai ir ištirta 112 muziejinių vertybių. 2020 metais konservuotos ir restauruotos 1156 vertybės (planuota 1100): 822 Muziejaus rinkiniuose esančios ir 334 kitų muziejų vertybės, paskolintos tarptautinei parodai „Kariauti pratusi tauta. Lietuvių karinis elitas XIII–XIV a.“. Planuota suskaitmeninti 7200 eksponatų, suskaitmeninta 7452. Tai sudaro 67,6 % visų Muziejaus turimų eksponatų. Dalyvaujant VEPIS projekte, suskaitmeninti 2876 kultūros paveldo objektai iš planuotų 4000, dalyvaujant LIMIS projekte – 382 (buvo planuota 200). Virtualioje parodoje „Savaitės eksponatas 2020“ (kas savaitę atnaujinant ją Muziejaus tinklalapyje ir viešinant socialiniame tinkle Facebook) paskelbtos 52 publikacijos, paviešinant 77 eksponatus. Muziejaus interneto svetainėje šios virtualios parodos peržiūrų skaičius – 41110 (iš jų unikalių lankytojų 33344), o socialiniame tinkle Facebook – 5622 lankytojai, 164181 peržiūra. Papildomai dalyvauta Jorkšyro muziejaus savaitės iššūkio projekte, patalpinti socialinio tinklo Facebook platformoje 6 eksponatai, 1373 lankytojai, 23960 peržiūrų. Sukurti keturi vaizdo filmukai, pristatantys archeologinius radinius (medinius veidrodžių rėmelius), vienas iš jų paviešintas „Youtube“ platformoje. Vykdamas eksponatų tyrimų rezultatų sklaidą bei aktualinant Lietuvos istorijos ir kultūros paveldą, perskaityti 7 moksliniai pranešimai, 10 mokslo populiarinimo paskaitų, publikuota 12 mokslinių pranešimų. Tarptautinių parodų kataloguose pateikti 879 eksponatų aprašai, pristatantys 1120 kultūros vertybių.